

تاریخ‌شناسی؛ کاوش گذشته

کتاب درسی
فصل (۱)، صفحه‌های ۲ تا ۲۸

فصل اول (۲۰ پیمانه)
پیمانه‌های ۱ تا ۲۰

با درخت دانش، گام به گام
بیشرفت خود را ارزیابی کنید.

گام اول: میزان تسلط خود را با رنگ مشخص کنید.
آبی: مسلطم.
سبز: نسبتاً مسلطم.
زرد: مسلط نیستم.
گام‌های بعدی: اگر در گام اول دانش خود را در حد رنگ زرد ارزیابی کردید، اما در نوبت‌های بعدی پیشرفت کردید، می‌توانید خانه‌های سبز یا آبی را رنگ کنید. هرگاه به رنگ‌ها نگاه کنید متوجه می‌شوید در کدام قسمت‌ها نیاز به تمرین بیشتر دارید.

تاریخ‌شناسی؛ کاوش گذشته

۲۰ پیمانه
۱۷ پیمانه ۱۰ سؤالی
۱ پیمانه ۱۰ سؤالی ویژه برترها
۲ پیمانه ۱۰ سؤالی آزمون جمع‌بندی

۲۰۰ سؤال شناسنامه‌دار
۱۴۰ سؤال تستی شامل:
۸۵ سؤال از آزمون‌های کانون
۴۹ سؤال طرح جدید
۶ سؤال کنکور

۶۰ سؤال تشریحی شامل:
۱۹ سؤال طرح جدید
۴۱ سؤال از امتحان نهایی و مدارس
سراسر کشور

روش پژوهش در تاریخ

تاریخ‌نگاری و پیشینه آن

ویژگی‌های علم تاریخ

هدف علم تاریخ

چیستی علم تاریخ

فواید و کارکردهای علم تاریخ

اهداف کلی

انتظار می‌رود در پایان درس دانش‌آموزان بتوانند توانایی‌های زیر را به دست آورند:

- ❖ آشنایی با تاریخ، ویژگی‌ها و علم تاریخ و هدف علم تاریخ
- ❖ آشنایی با کار یک پژوهشگر تاریخی
- ❖ فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ

درس‌نامه

تاریخ چیست؟

معانی مختلفی که برای واژه تاریخ به کار می‌رود:

– گاهی منظور از تاریخ مجموعه حوادث و رویدادهایی است که یک فرد یا یک جامعه از سر گذرانده است. (مانند تاریخ ایران، فرانسه و انگلستان)

– گاهی منظور از آن علم و روش علمی است که به وسیله آن، رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک، مطالعه و تحلیل می‌شوند؛ (مانند تاریخ روابط فرهنگی ایران و فرانسه در دوران قاجار)

– گاهی منظور از تاریخ، تعیین روز، ماه و سال یا تقویم سالانه است. (برگزاری انتخابات شورای دانش‌آموزی مدرسه در تاریخ ۱۳ آبان)

ویژگی‌های رویدادهای تاریخی:

(الف) دور از دسترس‌اند و قابل مشاهده نیستند.

(ب) تکرار ناپذیرند و قابل تجربه نیستند.

(پ) مستقل نیستند و با یکدیگر رابطه علت و معلولی دارند.

نکته: به‌طور مستقیم قابل درک نیستند؛ اما با کمک شواهد و مدارک می‌توان آن‌ها را شناخت.

تاریخ، علمی است که به مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جامعه‌ها در گذشته می‌پردازد و علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان را بررسی و تحلیل می‌کند.

هدف علم تاریخ: آگاهی از زندگی اجتماعی در گذشته که شامل تمام جنبه‌های فکری، مذهبی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، علمی، حقوقی و هنری می‌شود.

پیشینه تاریخ‌نگاری در جهان و ایران

تاریخ‌نگاری پیشینه کهنی دارد.

پس از اختراع خط در حدود ۵ هزار سال پیش، به تدریج انسان به ثبت و نگارش رویدادهای عصر خویش علاقه‌مند شد.

کهن‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، تکه‌ای از سنگ نوشته‌ای به خط مصری با قدمت بیش از ۴ هزار سال است که در آن نام تعدادی از فراعنه و برخی حوادث آن دوران ذکر شده است.

مفهوم کامل تاریخ نگاری

از قرن پنجم پیش از میلاد در یونان باستان با ظهور مورخ بزرگی مانند هرودت «پدر تاریخ»

موضوع کتاب تاریخ هرودت: شرح جنگ‌های یونان و ایران و کهن‌ترین و کامل‌ترین اثر تاریخی باقی‌مانده از عصر باستان

ادامه‌دهندگان راه هرودت: نویسندگان یونانی و سپس رومی با تکامل بخشیدن به فن تاریخ‌نویسی

رونق ادبیات و فلسفه از دیدگاه برخی پژوهشگران تأثیر مهمی بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان داشته است.

تاریخ‌نگاری در میان مسلمانان در دوران اسلامی رواج و گسترش چشم‌گیری یافت و کتاب‌های تاریخی ارزشمندی در این زمینه توسط مورخان نظیر طبری، بیهقی و ... به رشته تحریر درآمد.

- مورخان دوران اسلامی بیشتر به تنظیم، ثبت و نگارش وقایع و بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان می‌پرداختند و مسائل مربوط به موضوع‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در نوشته‌های آن‌ها اهمیت چندانی نداشت.

- تاریخ‌نگاران در سفرها و جنگ‌ها به عنوان منشی، شاهان و حاکمان را همراهی می‌کردند و یا در دربار به اسناد و مدارک دولتی دسترسی داشتند و از این طریق به نگارش و ثبت رویدادها می‌پرداختند.

تاریخ‌نگاری نوین

در دوره رنسانس و به دنبال تحولات فکری و علمی (قرن‌های ۱۳ تا ۱۷ م.) علم تاریخ نیز دگرگون شد و شیوه نوین تاریخ‌نگاری شکل گرفت.

اساس تاریخ‌نگاری نوین: سنجش دقیق منابع، تکیه بر اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی

تاریخ‌نگاری نوین دارای ویژگی‌هایی است که آن را از تاریخ‌نویسی و وقایع‌نگاری‌های قبلی متمایز می‌سازد.

ویژگی‌های تاریخ‌نگاری نوین

۱- تنها به شرح و توصیف زندگی و اقدامات شاهان و امور سیاسی و نظامی نمی‌پردازد و تمام جنبه‌های زندگی فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی و هنری جوامع گذشته و زندگی مردم را دربرمی‌گیرد.

۲- تنها به ثبت و نقل رویدادهای گذشته بسنده نمی‌کند بلکه به بررسی زمینه‌ها، علت‌ها، نتایج و آثار گوناگون رخدادها نیز می‌پردازد؛ مانند بررسی و تحلیل زمینه‌ها و علت‌های سیاسی، نظامی و ... ماجرای جنگ‌های سپاه ساسانی و اعراب مسلمان در کنار پرداختن به توصیف ماجرای جنگ

۳- استفاده از یافته‌های علوم و فنون مختلف مانند باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، جغرافیا، اقتصاد، زبان‌شناسی و گاه‌شماری.

مراحل پژوهش در تاریخ

۱- **انتخاب موضوع:** ۱- باید موضوع تحقیق تازه باشد؛ ۲- تکراری نباشد. ۳- دارای اثر و فایده باشد. ۴- منابع پژوهش نیز به اندازه کافی موجود باشد. ۵- اطلاعات موضوع در دسترس باشد.

۲- **تدوین پرسش‌های تحقیق:** هر پژوهش علمی هدفی دارد که باید جواب‌گوی یک یا چند پرسش باشد، مانع از به بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش بشود.

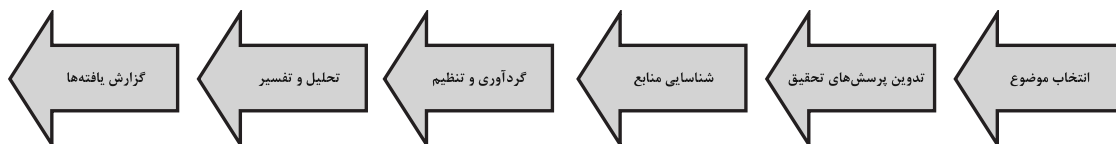
۳- **شناسایی منابع:** پژوهشگر پس از شناسایی منابع و اسناد تاریخی، از میزان اعتبار، دقت و صحت آن‌ها اطمینان پیدا می‌کند به گونه‌ای که از اصالت سند و جعلی نبودن آن مطمئن شود.

نکته: گرایش دینی، اجتماعی و سیاسی مورخ و اینکه خود شاهد آن واقعه بوده یا نقل قول کرده است، در این مرحله سنجیده می‌شود.

۴- **گردآوری و تنظیم اطلاعات:** در این مرحله پژوهشگر اطلاعات مربوط به موضوع تحقیق را از منابع و اسناد تاریخی استخراج و سپس تنظیم و دسته‌بندی می‌کند.

۵- **تحلیل و تفسیر اطلاعات:** مورخان، همانند کارآگاهان به دنبال شواهد و مدارکی برای بازسازی رخدادها هستند که اطلاعاتی درباره زندگی مردم در اختیار قرار دهد. این مرحله به سادگی امکان‌پذیر نیست و نیازمند مهارت‌ها و روش‌های خاص مورخان است.

۶- گزارش یافته‌های پژوهش: پژوهشگر نتایج و یافته‌های تحقیق را استخراج و در قالب گزارش علمی ارائه می‌کند.

منابع پژوهش علمی در تاریخ:

منابع پژوهش علمی در تاریخ، از نظر درجه اهمیت و اعتبار به دو دسته تقسیم می‌شوند:

- ۱- منابع دست اول یا اصلی: همه آثار تاریخی که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن نوشته شده‌اند. علاوه بر منابع مکتوب، تمامی آثار باستانی و تاریخی را شامل می‌شود. مانند بناها، ابزارها، سنگ‌نگاره‌ها، سنگ‌نوشته‌ها و سکه‌ها.
- ۲- منابع دست دوم یا فرعی: همه تحقیقات و آثاری که مدت‌ها پس از وقوع حادثه بر پایه منابع دست اول پدید آمده‌اند.

فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ

الف - منبع شناخت و تفکر: مطالعه سرگذشت انسان‌ها و جوامع گذشته، منبع و گنجینه ارزشمندی برای تقویت قوه شناخت و تفکر است. در قرآن آیات بسیاری دعوت به مطالعه سرگذشت اقوام گذشته داشته و آن را به عنوان منبعی ارزشمند و معتبر برای کسب شناخت و تفکر معرفی می‌کند.

ب - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده: رویدادهای تاریخی شاید در گذشته رخ داده باشد، اما آثار و پیامدهایش گذشته، حال و آینده را به یکدیگر پیوند می‌دهد.

مانند نتایج و تأثیرات برخی حوادث تاریخی از جمله تأسیس سلسله هخامنشیان، جنگ‌های صلیبی، نهضت رنسانس و تأثیر پیامبران الهی و یا شخصیت‌های مهم تاریخی از جمله ابن‌سینا، افلاطون، ارسطو، شاه‌اسماعیل صفوی، امیرکبیر، ناپلئون و امام خمینی (ره).

با مطالعه تاریخ می‌فهمیم که فرهنگ‌ها و جوامع بشری چگونه و تحت تأثیر چه عواملی به وجود آمده، پیشرفت کرده و به جایگاه امروزی رسیده‌اند.

پس؛ علم تاریخ سبب ارزیابی و شناخت درست اوضاع و شرایط کنونی جامعه خویش و سایر جوامع و نیز منجر به ترسیم افق آینده شده است.

پ - تقویت حس میهن دوستی و هویت ملی:

علاقه و دلبستگی خاص انسان‌ها نسبت به سرزمین و گذشته خود

بیشتر شدن خودآگاهی و یگانگی آنان نسبت به یکدیگر

نقش زیاد آگاهی ایرانیان نسبت به گذشته، زبان و فرهنگ خود در حفظ موجودیت و هویت آن‌ها در طول تاریخ

اتکای اجداد و نیاکان به زبان و فرهنگ ایرانی و نجات جامعه ایرانی از فروپاشی

مانند حمله اسکندر مقدونی و یورش مغولان که ایرانیان با اتکا به دلبستگی به فرهنگ خویش دوام آوردند و مانع فروپاشی جامعه و فرهنگ ایرانی شدند.

شناخت گذشته و بررسی زندگی مردم در زمان‌ها و مکان‌های دیگر، به ما کمک می‌کند که درک درستی از هویت و کیستی خود پیدا کنیم.

پرسش‌های تشریحی

پیمانه‌های ۱ و ۲

سؤال ۱۰

سؤال ۱۰

۱-۱. درستی یا نادرستی گزاره‌ها (ص / غ):

- (الف) اختراع خط، در حدود ۶ هزار سال پیش بوده است.
(ب) رویدادهای تاریخی تکرارپذیر و قابل تجربه‌اند.
(پ) انسان در تاریخ نقش محوری دارد و رویدادهای تاریخی در نتیجه تنش متقابل انسان‌ها با یکدیگر پدید می‌آیند.
(ت) علمی که به مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جامعه‌ها در گذشته می‌پردازد، تاریخ نام دارد.
(ث) از قرن پنجم پیش از میلاد در یونان باستان، هرودت «پدر تاریخ» لقب گرفت.

۲-۲. جملات کامل کردنی:

- (الف) سنگ پالمو، تکه‌ای بزرگ از یک ستون سنگی ... به نام سالنامه شاه‌ی است.
(ب) همه آثار باستانی و تاریخی، شامل بناها، ابزارها، اشیاء، سنگ‌نگاره‌ها و سنگ‌نوشته‌ها به‌عنوان ... به‌شمار می‌روند.
(پ) قدیمی‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، تکه‌ای از ... به خط ... است.
(ت) برخی پژوهشگران معتقدند که رواج و رونق ... و ...، تأثیر مهمی بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان داشته است.
(ث) اولین مرحله در پژوهش تاریخی ... است.

۳-۳. جورکردنی:

(صفحه‌های ۳، ۴ و ۸ کتاب درسی)

(الف) اثری که در زمان وقوع حادثه نوشته شده است.	(۱) هرودت
(ب) قدیمی‌ترین متن تاریخی.	(۲) منابع دست اول
(ج) پدر تاریخ.	(۳) کتیبه بیستون
	(۴) سنگ نوشته به خط کهن مصری

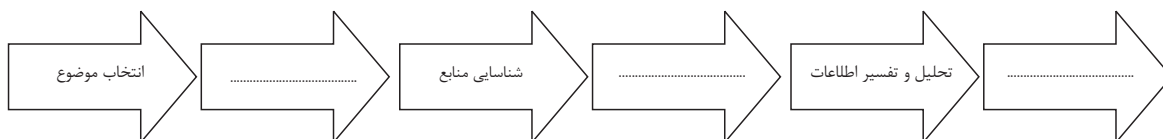
۴-۴. گزینه صحیح را انتخاب کنید:

- (الف) در دوران اسلامی، کتاب‌های تاریخی ارزشمندی توسط کدام مورخ مسلمان نوشته شد؟
(۱) طبری (۲) هرودت (۳) اراتوستن (۴) بطلمیوس
- (ب) کدام گزینه بیانگر هدف علم تاریخ است؟
(۱) شناخت و آگاهی نسبت به زندگی اجتماعی در گذشته.
(۲) تعیین زمان وقوع رویدادها.
(۳) تحلیل رویدادهای گذشته با توجه به روش‌های علمی.
(۴) مجموعه حوادث و رویدادهای گذشته.
- (پ) کدام مرحله پژوهش شبیه کار کارآگاهان است؟
(۱) شناسایی منابع (۲) گردآوری و تنظیم اطلاعات (۳) تحلیل و تفسیر اطلاعات (۴) تدوین پرسش‌های تحقیق
- (ت) کدام مورد از ویژگی رویدادهای تاریخی به‌شمار می‌رود؟
(۱) تکرارپذیری (۲) قابل تجربه بودن (۳) مستقل بودن (۴) دور از دسترس بودن
- (ث) هدف پژوهش در کدام مرحله از مراحل پژوهش در تاریخ مشخص می‌شود؟
(۱) انتخاب موضوع (۲) تدوین پرسش‌های تحقیق (۳) تحلیل و تفسیر اطلاعات (۴) گردآوری و تنظیم اطلاعات

- ۵-۵. به دنبال تحولات فکری و علمی دورهٔ رنسانس، علم تاریخ دچار چه تغییراتی شد؟ در این مورد توضیح دهید.
- ۶-۶. دو مورخ مشهور ایران عصر اسلامی را نام ببرید. (صفحهٔ ۵ کتاب درسی) (دبیرستان غیردولتی خوارزمی - بهشهر)
- ۷-۷. منابع دست اول تاریخ عصر باستان به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ نام ببرید. (صفحهٔ ۴ کتاب درسی) (دبیرستان بلال - ملیدوچ)
- ۸-۸. تدوین پرسش‌های تحقیق چه اهدافی را محقق می‌کند؟ (صفحهٔ ۶ کتاب درسی) (دبیرستان سرای دانش واحد فلسطین - تهران)
- ۹-۹. فواید و کارکردهای مطالعهٔ تاریخ را نام ببرید. (صفحهٔ ۹ و ۱۰ کتاب درسی) (دبیرستان غیردولتی خوارزمی - بهشهر)

سوالات تشریحی:

- ۱۰-۱۰. تاریخ نگاری نوین دارای چه ویژگی‌هایی است که آن را از تاریخ‌نویسی و وقایع‌نگاری قبل، متمایز می‌سازد؟ (صفحهٔ ۵ کتاب درسی) (دبیرستان سرای دانش واحد فلسطین - تهران)
- ۱۱-۱. تأثیر تاریخ را بر میهن‌دوستی و تقویت هویت ملی توضیح دهید. (صفحه‌های ۱۰ و ۱۱ کتاب درسی)
- ۱۲-۲. علم تاریخ را تعریف کنید. (صفحهٔ ۲ کتاب درسی) (دبیرستان سرای دانش واحد فلسطین - تهران)
- ۱۳-۳. شیوهٔ تاریخ‌نگاری مورخان دوران اسلامی چگونه بود؟ توضیح دهید. (صفحهٔ ۵ کتاب درسی)
- ۱۴-۴. واژهٔ تاریخ در هر یک از جمله‌های زیر چه معنایی دارد؟ (صفحهٔ ۲ کتاب درسی)
- الف) در تاریخ ایران، جنگ‌های ایران و روم از ابتدای حکومت اشکانیان آغاز و تا پایان عصر ساسانی، به مدت ۷۰۰ سال، ادامه یافت.
- ب) دوازدهمین دورهٔ انتخابات ریاست جمهوری در تاریخ ۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۶ برگزار گردید.
- پ) بهترین روش در مطالعهٔ تاریخ، روش مشاهدهٔ غیرمستقیم یا باواسطه است.
- ۱۵-۵. نمودار زیر را کامل کنید. (صفحه‌های ۹ و ۷ کتاب درسی) (دبیرستان شهید صدوقی - بانه)

- ۱۶-۶. رویدادهای تاریخی در نتیجهٔ کنش متقابل چه عواملی پدید آمده‌اند؟ (صفحهٔ ۲ کتاب درسی)
- ۱۷-۷. منابع دست اول یا اصلی در پژوهش علمی تاریخی را تعریف کنید و یک مورد مثال بزنید. (صفحهٔ ۸ کتاب درسی)
- ۱۸-۸. منابع دست اول و دست دوم را مقایسه کنید. (صفحه‌های ۸ و ۹ کتاب درسی) (دبیرستان ارشاد - مشهد)
- ۱۹-۹. کدام یک از موارد زیر در گروه منابع دسته اول یا اصلی و کدام یک در گروه منابع دسته دوم یا فرعی قرار می‌گیرد؟ (صفحه‌های ۸ و ۹ کتاب درسی) (دبیرستان سرای دانش واحد فلسطین - تهران)

(ج)

(ب)

(الف)

- ۲۰-۱۰. سه مورد از ویژگی‌های رویدادهای تاریخی را بنویسید. (صفحهٔ ۲ کتاب درسی) (دبیرستان حجاب - دزفول)

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

پیمانه ۳

تست ۱۰

تاریخ چیست و تاریخ‌نگاری و پیشینه تاریخ‌نگاری

۲۱- ۱. در کدام کشور باستانی، نخستین بار تاریخ‌نگاری به مفهوم کامل آن، با ظهور هرودت از مورخان بزرگ شروع گردید؟

(صفحه ۴ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

(۱) هند (۲) چین (۳) یونان (۴) روم

۲۲- ۲. تاریخ‌نگاری در مفهوم کامل آن، مربوط به چه دورانی است و دلیل شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان چه بوده

است؟ (صفحه ۴ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۹)

(۱) ۵ هزار سال پیش - رواج و رونق فلسفه و ادبیات
(۲) قرن پنجم پیش از میلاد - رواج و رونق فلسفه و ادبیات
(۳) ۵ هزار سال پیش - ظهور مورخانی همچون هرودت
(۴) قرن پنجم پیش از میلاد - ظهور مورخانی همچون هرودت

۲۳- ۳. کدام یک از موارد زیر به «ویژگی‌های رویدادهای تاریخی» اشاره می‌کند؟ (صفحه ۲ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

(۱) قابل مشاهده هستند - با یکدیگر رابطه علت و معلولی دارند.
(۲) می‌توان آن‌ها را به صورت غیرمستقیم درک کرد - مجزا و مستقل هستند.
(۳) قابل تجربه نیستند - دور از دسترس‌اند.
(۴) تکرارپذیرند - می‌توان آن‌ها را با استفاده از شواهد و مدارک شناخت.

(صفحه‌های ۵ تا ۲ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

۲۴- ۴. کدام گزینه درباره پیشینه تاریخ‌نگاری صحیح است؟

(الف) در حدود ۴ هزار سال پیش، به تدریج توجه انسان به ثبت و نگارش رویدادهای عصر خویش جلب شد.
(ب) تاریخ علمی است که به مطالعه جنبه‌های زندگی انسان‌ها و جامعه‌ها در زمان حال می‌پردازد.
(ج) ادبیات و فلسفه، بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان تأثیر مهمی داشته است.
(د) مورخان دوره اسلامی فقط به ثبت و نقل رویدادهای گذشته می‌پرداختند.

(۱) الف و د (۲) الف و ج (۳) ج و د (۴) ب و ج

۲۵- ۵. کدام گزینه در ارتباط با «تاریخ‌نگاری نوین» درست است؟ (صفحه ۵ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۹)

(۱) علم تاریخ نوین، همه ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و هنری و اقدامات فرمانروایان و جوامع را بدون توجه به جنبه‌های زندگی مردم مورد توجه قرار داده است.

(۲) در تاریخ‌نگاری نوین از یافته‌های علوم و فنون مختلف مانند باستان‌شناسی، نجوم، هنر و گاه‌شماری استفاده می‌شود.
(۳) امروزه پژوهشگران تاریخ فقط زمینه‌ها و علت‌های سیاسی، نظامی و اقتصادی وقایع مهمی چون سقوط ساسانیان را بررسی و تحلیل می‌کنند.
(۴) اساس تاریخ‌نگاری نوین، بر سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی است.

۲۶- ۶. چند مورد از عبارات زیر درباره ویژگی‌های رویداد تاریخی صحیح هستند؟ (صفحه ۲ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۲)

(الف) قابل مشاهده نیستند.
(ب) به‌طور مستقیم قابل درک هستند.
(پ) تکرارناپذیر و مستقل هستند.
(ت) بایکدیگر رابطه علت و معلولی دارند.
(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۲۷- ۷. تاریخ‌نگاری نوین دارای ویژگی‌هایی است که آن را از تاریخ‌نویسی و وقایع‌نگاری‌های قبلی متمایز می‌سازد، کدام مورد

درباره این ویژگی‌ها نادرست است؟ (صفحه ۵ کتاب درسی)

درباره این ویژگی‌ها نادرست است؟

(۱) در این نوع تاریخ‌نویسی تمام جنبه‌های زندگی مردمان و جوامع گذشته مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گیرد.
(۲) در این سبک زمینه‌ها، علت‌ها، نتایج و آثار گوناگون حوادث تاریخی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.
(۳) در این سبک از یافته‌های علوم و فنون مختلف، مانند باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، جغرافیای اقتصادی، زبان‌شناسی و گاه‌شماری استفاده می‌شود.

(۴) اساس این شیوه تاریخ‌نویسی بر سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و بررسی داستان‌پردازی می‌باشد.

(صفحه ۲ کتاب درسی)

۲۸- ۸. کدام گزینه تعریف کاملی از دانش تاریخ است؟

(۱) مجموعه حوادث یا رویدادهایی که یک فرد یا جامعه از سر گذرانده
(۲) مطالعه و بررسی جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جوامع در گذشته و تحلیل علل و نتایج افکار و رفتار گذشتگان
(۳) تعیین روز و ماه و سال یا همان تقویم سالانه
(۴) شناخت و آگاهی نسبت به زندگی اجتماعی در گذشته

۲۹- ۹. کدام گزینه نادرست است؟

(صفحه‌های ۳، ۸ و ۱۰ کتاب درسی)

- ۱) منشور کورش در موزه بریتانیا در لندن است.
- ۲) طاق بستان، در کرمانشاه است.
- ۳) سنگ پالمو، در موزه آرمیتاژ است.
- ۴) بقایای کاخ‌های کورش، داریوش و خشایارشا هخامنشی در شیراز است.

۳۰- ۱۰. کدام گزینه، توصیف درستی از وقایع نگاری‌ها پیش از ظهور تاریخ‌نگاری نوین ارائه داده است؟

(صفحه ۵ کتاب درسی) (کنکور خارج از کشور - ۱۴۰۰)

- ۱) به بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان و وجوه گوناگون حیات جامعه توجه می‌شد.
- ۲) تمام آثار، نتیجه سفرها و مشاهدات و شنیده‌های مستقیم و بلاواسطه وقایع‌نویسان است.
- ۳) برای ثبت و نوشتن وقایع تاریخی از اسناد دولتی و یافته‌های سایر علوم استفاده می‌شد.
- ۴) در ثبت و نگارش برخی رویدادها، از اسناد و مدارک دولتی استفاده می‌شد.

پیمانه ۴

۱۰
تست

۳۱- ۱. کدام گزینه با عبارت مقابل آن درباره واژه تاریخ، صحیح نیست؟

(صفحه ۲ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

- ۱) تاریخ برگزاری انتخابات شورای دانش‌آموزی مدرسه، فردا تعیین می‌شود. (گاه‌شماری)
- ۲) تاریخ باستان پر از جنگ و کشورگشایی است. (مجموعه حوادث و رویدادهای سپری شده)
- ۳) تاریخ روابط نظامی ایران و روسیه در دوران قاجار (روش علمی)
- ۴) تاریخ انقلاب کبیر فرانسه (گاه‌شماری)

۳۲- ۲. هدف علم تاریخ ... است و ... در گزارش رویدادهای مربوط به ایران، خواسته یا ناخواسته، دچار لغزش‌ها و گاه غرض‌ورزی‌هایی شده است.

(صفحه‌های ۲ و ۴ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

- ۱) مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جامعه‌ها در گذشته - هرودت
- ۲) مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جامعه‌ها در گذشته - ابن‌خلدون
- ۳) آگاهی نسبت به زندگی اجتماعی در گذشته - هرودت
- ۴) آگاهی نسبت به زندگی اجتماعی در گذشته - ابن‌خلدون

۳۳- ۳. کدام گزینه از ویژگی‌های تاریخ‌نگاری نوین نیست؟

(صفحه ۵ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۲)

- ۱) توجه به همه ابعاد جوامع گذشته.
- ۲) استفاده از یافته‌های سایر علوم.
- ۳) توجه صرف به امور سیاسی و نظامی.
- ۴) بررسی علل، نتایج و آثار رویدادها.

۳۴- ۴. موضوع قدیمی‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، کدام است؟

(صفحه ۳ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۲)

- ۱) شرح جنگ‌های یونان با همسایگانش.
- ۲) زیگورات چغازنبیل و کاربردهای آن.
- ۳) معرفی خدایان اساطیری یونان.
- ۴) نام فراعنه و حوادث دوران آن.

۳۵- ۵. کدام گزینه تکمیل‌کننده عبارات زیر است؟

(صفحه ۲ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

از ویژگی‌های رویدادهای تاریخی این است که دور از دسترس‌اند و ... نیستند و رابطه علت و معلولی دارند؛ بنابراین ... نیستند.

- ۱) مستقل - تکرارپذیر و قابل مشاهده
- ۲) قابل مشاهده - مجزا و مستقل
- ۳) غیرقابل مشاهده - تکرارپذیر و غیرقابل تجربه
- ۴) قابل مشاهده - تکرارناپذیر و قابل تجربه

۳۶- ۶. کدام گزینه پاسخ صحیح سؤالات زیر است؟

(صفحه‌های ۴ و ۵ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

- الف) به عقیده برخی پژوهشگران کدام عامل تأثیر مهمی بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان داشته است؟
 ب) اساس شیوه نوین در تاریخ‌نگاری، کدام است؟
 پ) عبارت «توصیف تاریخ‌نگار از واقعه مهمی مانند سقوط ساسانیان و جنگ سپاه ساسانی و اعراب مسلمان و بررسی علل رویداد» به کدام ویژگی تاریخ‌نگاری نوین اشاره دارد؟

ت) قبل از دوران رنسانس، عمده تمرکز مورخان بر کدام یک از جنبه‌های تاریخ‌نگاری بود؟

- ۱) الف) رواج و رونق ادبیات و فلسفه ب) سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و روی آوردن به داستان‌پردازی پ) ثبت و نقل رویدادهای گذشته ت) بررسی علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی
- ۲) الف) رواج و رونق زبان‌شناسی و گاه‌شماری ب) دوری از داستان‌پردازی، تجزیه و تحلیل زمینه‌ها و حوادث تاریخی پ) استفاده از وقایع‌نگاران دربار ساسانی ت) اهمیت موضوع‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی
- ۳) الف) رواج و رونق ادبیات و فلسفه ب) سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی پ) بررسی زمینه‌ها و علت‌های سیاسی، نظامی، اقتصادی و اجتماعی واقعه ت) بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان
- ۴) الف) رواج و رونق زبان‌شناسی و گاه‌شماری ب) بررسی نتایج و آثار گوناگون حوادث و وقایع تاریخی پ) بررسی جنبه‌های زندگی مردمان و جوامع گذشته ت) بیان شرح حال و حوادث سیاسی و نظامی فرمانروایان

۳۷- ۷. کدام گزینه به معانی مختلف تاریخ در عبارتهای «در نوشته‌ها و زبان مردم به کار رفته است» و «مجموعه حوادثی است که بر سر مردم یک کشور در زمان گذشته آمده است» به درستی اشاره می‌کند و ارائه نتایج تحقیق درباره تمدن جبرفت، مربوط به کدام مرحله از مراحل پژوهش در تاریخ است؟
(صفحه‌های ۲ و ۷ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

- ۱) تاریخ برگزاری کنکور سراسری ۹۷ - تاریخ روابط ایران و روسیه در دوره قاجار - گردآوری و تنظیم اطلاعات
- ۲) تاریخ روابط سیاسی ایران و فرانسه در دوره قاجار - تاریخ یونان - گزارش یافته‌های پژوهش
- ۳) تاریخ مصر باستان - تاریخ برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی - گزارش یافته‌های پژوهش
- ۴) تاریخ روابط فرهنگی ایران و آلمان - تاریخ چین باستان - گردآوری و تنظیم اطلاعات

۳۸- ۸. واژه تاریخ در عبارت «تاریخ را باید به شیوه علمی و روشمند نوشت» چه معنایی دارد و قدیمی‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده است، مربوط به کدام تمدن است و به عقیده برخی پژوهشگران رونق و رواج چه علمی تأثیر مهمی بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان داشته است؟
(صفحه‌های ۲ و ۴ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

- ۱) مجموعه حوادث و رویدادهایی است که یک فرد یا یک جامعه از سرگذرانده است - بین‌النهرین - ریاضیات و نجوم
- ۲) مجموعه حوادث و رویدادهایی است که یک فرد یا یک جامعه از سرگذرانده است - مصر - ریاضیات و نجوم
- ۳) علم و روش‌های علمی است که به وسیله آن، رویدادهای گذشته بر اساس شواهد و مدارک مطالعه و تحلیل می‌شوند - مصر - ادبیات و فلسفه
- ۴) علم و روش‌های علمی است که به وسیله آن، رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک مطالعه و تحلیل می‌شوند - بین‌النهرین - ادبیات و فلسفه

۳۹- ۹. کدام گزینه به ترتیب، بیانگر ویژگی تاریخ‌نگاری نوین و تاریخ‌نگاری‌های قبلی می‌باشد؟ (صفحه ۵ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

- ۱) در پژوهش‌های نوین تاریخی، تمام جنبه‌های زندگی مردمان و جوامع گذشته مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گیرد - در آن دوران مورخان اغلب به تنظیم، ثبت و نگارش وقایع می‌پرداختند و توجه زیادی به بررسی علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی داشتند.
- ۲) علم تاریخ صرفاً به ثبت و نقل رویدادهای گذشته بسنده نمی‌کند، بلکه زمینه‌ها، علت‌ها، نتایج و آثار گوناگون حوادث تاریخی را نیز بررسی و تجزیه و تحلیل می‌نماید - بعضی از مورخان درباری به اسناد و مدارک دولتی دسترسی داشتند و می‌توانستند از آن‌ها برای ثبت و نگارش رویدادها استفاده کنند.
- ۳) در شیوه نوین تاریخ‌نگاری، به عنوان مثال برای بررسی واقعه مهمی مانند سقوط ساسانیان، فقط به توصیف ماجرای جنگ‌هایی که میان سپاه ساسانی و اعراب مسلمان رخ داد، اکتفا می‌کنند - برخی از وقایع‌نویسان به‌عنوان منشی در خدمت شاهان و حاکمان بودند.
- ۴) در پژوهش‌های نوین تاریخی، تمام جنبه‌های زندگی مردمان و جوامع گذشته مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گیرد - عمده تمرکز مورخان در آن دوران بر بیان حوادث سیاسی و اجتماعی و شرح حال مردم بود و به موضوع‌های نظامی و اقتصادی اهمیتی نمی‌دادند.

۴۰- ۱۰. کدام گزینه ویژگی تاریخ‌نگاری نوین را بیان می‌کند؟ (صفحه ۵ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

- ۱) بیش‌تر مورخان این دوره به بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان می‌پرداختند.
- ۲) برخی از مورخان درباری به اسناد و مدارک دولتی دسترسی داشتند و می‌توانستند از آن‌ها برای ثبت و نگارش رویدادها استفاده کنند.
- ۳) در این تاریخ‌نگاری از یافته‌های علوم و فنون مختلف استفاده می‌شود.
- ۴) برخی وقایع‌نویسان به‌عنوان منشی در خدمت شاهان بودند و آن‌ها را در مسافرت‌ها و جنگ‌ها همراهی می‌کردند.

مراحل پژوهش در تاریخ، فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ

(صفحه‌های ۹ و ۱۰ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

۴۱- ۱. به ترتیب، هریک از موارد زیر با کدام گزینه در ارتباط است؟

الف) تحولی که پیامبران الهی یا شخصیت‌های مهم تاریخی ایجاد کرده‌اند، نه تنها جوامع عصر خویش، بلکه نسل‌های بعدی بشر را نیز تا به امروز تحت تأثیر قرار می‌دهد.

ب) آگاهی تاریخی ایرانیان از گذشته خودشان، نقش زیادی در حفظ هویت آنان در طول تاریخ داشته است.

پ) با شناختن حساب‌های دقیق و قانون‌ها می‌توان تاریخ حاضر را تحت فرمان خود درآورد و به سود سعادت خود و مردم، از آن بهره‌گیری کرد.

۱) بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده - منبع شناخت و تفکر - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده

۲) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - منبع شناخت و تفکر

۳) بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده - تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - منبع شناخت و تفکر

۴) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - منبع شناخت و تفکر - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده

(صفحه‌های ۹ تا ۱۱ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

۴۲- ۲. کدام گزینه به ترتیب، پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

الف) دامنه شناخت و آگاهی تاریخی به چه مواردی کمک می‌کند؟

ب) شناخت گذشته و بررسی زندگی مردم در زمان‌ها و مکان‌های دیگر، چه کمکی به ما می‌کند؟

ج) کدام مورد، منبع و گنجینه ارزشمندی برای تقویت و پرورش قوه شناخت و تفکر به حساب می‌آید؟

۱) الف) حفظ هویت و شناخت ملی خویش - ب) درک درستی از هویت و کیستی خود پیدا کنیم و بدانیم که چگونه به جایگاهی که هم‌اکنون

هستیم، رسیده‌ایم. - ج) ارزش‌ها و اهمیت میراث فرهنگی گذشته‌ها

۲) الف) به درک زمان حال و ترسیم مسیر آینده - ب) درک درستی از هویت و کیستی خود پیدا کنیم و بدانیم که چگونه به جایگاهی که

هم‌اکنون هستیم، رسیده‌ایم. - ج) مطالعه سرگذشت انسان‌ها و جوامع گذشته

۳) الف) به درک زمان حال و ترسیم مسیر آینده - ب) بفهمیم که فرهنگ‌ها و جوامع بشری چگونه و تحت تأثیر چه عواملی و چه شرایطی به

وجود آمده‌اند. - ج) ارزش‌ها و اهمیت میراث فرهنگی گذشته ما

۴) الف) حفظ هویت و شناخت ملی خویش - ب) بفهمیم که فرهنگ‌ها و جوامع بشری چگونه و تحت تأثیر چه عواملی و چه شرایطی به وجود

آمده‌اند. - ج) مطالعه سرگذشت انسان‌ها و جوامع گذشته

(صفحه‌های ۶ و ۷ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

۴۳- ۳. به ترتیب هر یک از عبارتهای زیر، با کدام مورد در ارتباط است؟

الف) اطمینان از اصالت سند و جعلی نبودن آن

ب) ارائه گزارش علمی

پ) کافی بودن منابع و اطلاعات

۱) تحلیل و تفسیر اطلاعات - گزارش یافته‌های پژوهش - انتخاب موضوع

۲) شناسایی منابع - گردآوری و تنظیم اطلاعات - تدوین پرسش‌های تحقیق

۳) تحلیل و تفسیر اطلاعات - انتخاب موضوع - تدوین پرسش‌های تحقیق

۴) شناسایی منابع - گزارش یافته‌های پژوهش - انتخاب موضوع

۴۴- ۴. صحیح یا غلط بودن عبارتهای زیر به ترتیب، در کدام گزینه به درستی آمده است؟ (صفحه‌های ۲ و ۹ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

الف) نویسندگان منابع دست اول، شرح ماجرا را از شاهدان واقعه شنیده‌اند یا خود شاهد آن بوده‌اند.
ب) جست‌وجوی شواهد و مدارک تاریخی و تحلیل و تفسیر علت‌ها، آثار و نتایج رویدادها، قوه درک و مهارت اندیشه‌ورزی را افزایش می‌دهد.

پ) بناها، ابزارها و سنگ‌نگاره‌ها جزء منابع دست دوم محسوب می‌شوند.

ت) کار مورخان شباهت زیادی به کار جغرافی‌دانان دارد.

ث) منظور از واژه تاریخ در جمله «کتاب تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، اثری از دکتر ولایتی است»، علم و روش علمی است که به وسیله آن رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک، مطالعه و تحلیل می‌شوند.

۱) ص - غ - ص - غ - غ - غ - ص - غ - ص

۳) ص - ص - غ - غ - ص - غ - ص - غ - ص

۴۵- ۵. به ترتیب، کدام گزینه درباره منابع دست اول نادرست و در رابطه با منابع دست دوم درست می‌باشد؟

(صفحه‌های ۸ و ۹ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

۱) نویسندگان این نوع منابع، خود ناظر رویدادها بودند. - منابع دست دوم از نظر درجه اهمیت و اعتبار به دو دسته تقسیم می‌شوند.

۲) فقط آثار باستانی و تاریخی منبع دست اول محسوب می‌شوند. - به همه تحقیقات و آثاری گفته می‌شود که بر پایه منابع دست اول پدید آمده‌اند.

۳) همه آثاری هستند که در زمان وقوع حادثه نوشته شده‌اند. - هر وسیله‌ای که از گذشته به جا مانده است منبع دست دوم محسوب می‌شود.

۴) هیچ یک از منابع مکتوب، منبع دست اول محسوب نمی‌شوند. - سکه اشکانی و طاق بستان در کرمانشاه از منابع دست دوم محسوب می‌شوند.

۴۶- ۶. به ترتیب «طاق بستان» و «سکه‌های اشکانی»، مربوط به کدام یک از منابع پژوهش تاریخی محسوب می‌شوند؟

(صفحه ۸ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۲)

۱) دست اول - دست دوم

۳) دست اول - دست اول

۴۷- ۷. در مرحله سوم یک پژوهش تاریخی، پژوهشگر پس از شناسایی منابع و اسناد تحقیق، به کدام اقدام دست می‌زند؟

(صفحه ۶ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

۱) تحلیل و تفسیر منابع

۳) گردآوری و تنظیم اطلاعات

۴۸- ۸. به ترتیب کدام گزینه جاهای خالی را تکمیل می‌کند؟

الف) انتخاب موضوع

ب) تدوین پرسش‌های تحقیق

پ)

ت) گردآوری و تنظیم اطلاعات

ث)

ج) گزارش یافته‌های پژوهش

۱) انجام مصاحبه - فرضیه‌سازی

۳) تحلیل و تفسیر اطلاعات - شناسایی منابع

۴۹- ۹. در کدام مرحله از مراحل پژوهش در تاریخ هدف پژوهش مشخص می‌شود؟ در کدام مرحله پژوهش، کار پژوهشگر را می‌توان

به کار کارآگاهان پلیس شبیه دانست؟

(صفحه‌های ۶ و ۷ کتاب درسی)

۱) انتخاب موضوع - شناسایی منابع

۳) تحلیل و تفسیر اطلاعات - تحلیل و تفسیر اطلاعات

۵۰- ۱۰. منابع پژوهش تاریخی، بنابر چه ملاکی به منابع اصلی و فرعی تقسیم می‌شوند؟

(صفحه ۸ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

۱) درجه اهمیت و اعتبار

۳) شفاهی یا کتبی بودن

۲) تاریخی یا داستانی بودن

۴) فاصله زمانی با وقوع رویداد

۵۱- ۱. چه عواملی نقش زیادی در حفظ هویت نیاکان ما در طول تاریخ داشته است و نتیجه آگاهی افراد یک جامعه نسبت به گذشته مشترکشان چیست؟

(صفحه‌های ۱۰ و ۱۱ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

- ۱) زبان فارسی و فرهنگ ایرانی - شریک شدن در موفقیت‌ها، ناکامی‌ها، شکست‌ها و پیروزی‌ها
- ۲) درک زمان حال و ترسیم مسیر آینده - خودآگاهی و یگانگی بیشتر آنان
- ۳) زبان فارسی و فرهنگ ایرانی - خودآگاهی و یگانگی بیشتر آنان
- ۴) درک زمان حال و ترسیم مسیر آینده - شریک شدن در موفقیت‌ها، ناکامی‌ها، شکست‌ها و پیروزی‌ها

۵۲- ۲. با توجه به عبارت‌های زیر، به ترتیب کدام گزینه دربارهٔ مراحل پژوهش در تاریخ صحیح است؟

(صفحه‌های ۹ و ۷ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

الف) موضوع تحقیق باید چه ویژگی داشته باشد؟

ب) مرحلهٔ دوم از مراحل پژوهش در تاریخ، کدام است؟

پ) در صورتی که محقق از اسناد استفاده کند، باید از کدام مورد مطمئن شود؟

- ۱) مشخص‌کنندهٔ هدف باشد - شناسایی منابع - میزان اعتبار، دقت و صحت اسناد
- ۲) دارای اهمیت و اعتبار باشد - تدوین پرسش‌های تحقیق - میزان اعتبار، دقت و صحت اسناد
- ۳) دارای اثر و فایده باشد - تدوین پرسش‌های تحقیق - اصالت سند و جعلی نبودن
- ۴) تازه باشد و تکراری نباشد - شناسایی منابع - اصالت سند و جعلی نبودن

۵۳- ۳. هویت ملی چگونه به پایداری سرزمین ایران کمک کرده است؟

(صفحه‌های ۱۰ و ۱۱ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۲)

- ۱) آگاهی تاریخی ایرانیان و دلبستگی‌شان به مظاهر تمدنی این سرزمین، جایگاهشان را در برابر سیل حوادث مستحکم ساخته است.
- ۲) استقامت و ایثار نیاکان ما در برابر حملات اسکندر، مغولان و سایر مهاجمان مانع از فروپاشی جامعه و فرهنگ ایرانی شد.
- ۳) درک درست و به‌دور از تعصب جامعهٔ ایرانی از هویت خویش، ارزش و اهمیت میراث تاریخی را چند برابر کرده است.
- ۴) آگاهی افراد جامعه از گذشتهٔ خود، علی‌رغم غیرمشترک بودن آن باعث خودآگاهی و یگانگی بیشتر آنان می‌شود.

۵۴- ۴. سکهٔ زیر مربوط به کدام سلسله از حکومت‌های حاکم بر ایران بوده است و منشور کورش از نظر درجهٔ اهمیت و اعتبار جزء

منابع ... محسوب می‌شود که در حال حاضر در موزهٔ شهر ... نگهداری می‌شود.

(صفحهٔ ۸ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

- ۱) ساسانیان - دست اول - بریتانیا در لندن
- ۲) اشکانیان - اصلی - بریتانیا در لندن
- ۳) ساسانیان - فرعی - پالمو در ایتالیا
- ۴) اشکانیان - دست اول - پالمو در ایتالیا

۵۵- ۵. نیاکان ما، چگونه توانستند در برابر حوادث عظیم تاریخی دوام بیاورند و مانع فروپاشی جامعه فرهنگی ایرانی شوند؟

(صفحهٔ ۱۱ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

- ۱) ارزیابی شرایط کنونی و ترسیم افق آینده
- ۲) آگاهی و دلبستگی به زبان و فرهنگ خود
- ۳) خودآگاهی و یگانگی بیشتر افراد جامعه
- ۴) شناخت سنن و نوامیس حاکم بر حوادث

۵۶- ۶. قرآن کریم چه چیز را به عنوان یک منبع معتبر برای کسب شناخت و تفکر معرفی می‌کند؟ (صفحه ۹ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۰)

- ۱) تحلیل و بررسی تاریخ اجتماعی و اقتصادی جوامع گذشته
- ۲) مطالعه سرگذشت اقوام گذشته و تاریخ آن‌ها را
- ۳) تبیین نقش انسان در چگونگی شکل‌گیری وقایع تاریخی
- ۴) تحلیل و تفسیر علت‌ها و آثار و نتایج رویدادها

۵۷- ۷. چرا برای بهتر زندگی کردن در زمان حال، از رویدادهایی که در گذشته معینی به وقوع پیوسته‌اند، بهره می‌گیریم؟ زیرا ...

(صفحه‌های ۹ تا ۱۱ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۲)

۱) قرآن می‌گوید: ﴿فَاقْصُصِ الْقِصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

۲) روزگار از سنت‌های الهی‌ای پیروی می‌کند که در طول تاریخ بارها تکرار شده‌اند.

۳) پیامدهای وقایع تاریخی تا مدت‌های مدیدی بعد از خودشان، حال، گذشته و آینده را پیوند می‌دهند.

۴) هویت تاریخی یکی از ارکان مهم هویت ما انسان‌ها است که می‌تواند حس میهن‌دوستی‌مان را تقویت کند.

۵۸- ۸. سکه‌ها و ابزارها به ترتیب، جزء کدام دسته از منابع پژوهش علمی در تاریخ محسوب می‌شوند و به گفته شهید مطهری از

نظر قرآن، تاریخ بشر و تحولات آن، بر چه اساسی صورت می‌گیرد و این مطلب بیانگر کدام فایده مطالعه تاریخ است؟

(صفحه‌های ۸ و ۹ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

۱) اصلی - فرعی - مجموعه‌ای از حساب‌ها و قانون‌ها - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده

۲) اصلی - اصلی - یک سلسله سنن و نوامیس - منبع شناخت و تفکر

۳) فرعی - فرعی - مجموعه‌ای از حساب‌ها و قانون‌ها - منبع شناخت و تفکر

۴) فرعی - اصلی - یک سلسله سنن و نوامیس - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده

(صفحه ۹ کتاب درسی) (آزمون کانون ۱۴۰۲)

۵۹- ۹. کدام گزینه بیانگر رویکرد قرآن کریم نسبت به تاریخ است؟

۱) تاریخ را علمی سودمند با ویژگی‌های خاص معرفی می‌کند.

۲) تاریخ را منبع معتبر کسب شناخت و تفکر معرفی می‌کند.

۳) به شناخت تاریخ اسلام و زندگانی پیامبر (ص) اکتفا می‌کند.

۴) تاریخ را منبعی برای تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی می‌داند.

۶۰- ۱۰. هر کدام از عبارات‌های زیر مربوط به کدام یک از فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ است؟ (صفحه‌های ۹ تا ۱۱ کتاب درسی) (آزمون کانون ۹۸)

الف) آگاهی افراد یک جامعه از گذشته مشترکشان باعث خودآگاهی و یگانگی بیشتر آنان می‌شود.

ب) مطالعه تاریخ به ما کمک می‌کند تا بفهمیم که فرهنگ‌ها و جوامع بشری چگونه و تحت تأثیر چه عوامل و شرایطی به وجود آمده و پیشرفت کرده‌اند.

پ) جست‌وجوی شواهد و مدارک تاریخی و تحلیل و تفسیر علت‌ها، آثار و نتایج رویدادها، قوه درک و مهارت اندیشه‌ورزی را افزایش می‌دهد.

ت) نتایج و تأثیرات برخی از حوادث عظیم تاریخی فقط به زمان وقوع این حوادث محدود نبوده و دوران پس از آن را نیز متأثر کرده است.

۱) منبع شناخت و تفکر - تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده - منبع شناخت و تفکر

۲) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - منبع شناخت و تفکر - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده - منبع شناخت و تفکر

۳) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده - منبع شناخت و تفکر - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده

۴) منبع شناخت و تفکر - تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی - بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده

پاسخ نامه

۷. دو دسته: (۱) منابع نوشتاری (۲) منابع غیرنوشتاری

۸. پرسش‌ها علاوه بر آنکه هدف پژوهش را مشخص می‌کنند، مانع از به بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شوند.

۹. ۱- منبع شناخت و تفکر ۲- بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده ۳- تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی.

۱۰. ۱- علم تاریخ صرفاً به توصیف و شرح زندگانی و اقدامات فرمانروایان و امور سیاسی و نظامی محدود نمی‌شود. بلکه همه ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و هنری جوامع گذشته را دربرمی‌گیرد. ۲- علم تاریخ صرفاً به ثبت و نقل رویدادهای گذشته بسنده نمی‌کند؛ بلکه زمینه‌ها، علت‌ها، نتایج و آثار گوناگون حوادث تاریخی را بررسی و تحلیل می‌کند. ۳- در تاریخ‌نگاری نوین از یافته‌های علوم و فنون مختلف مانند باستان‌شناسی و جغرافیا استفاده می‌شود.

۱۱. مردمانی که برای نسل‌های متوالی، سرگذشت مشترک داشته و سالیان طولانی در شادی‌ها، تلخ‌کامی‌ها، موفقیت‌ها و شکست‌های هم شریک بوده‌اند، به‌طور طبیعی به سرزمین و گذشته خود، علاقه و دلبستگی دارند. از این‌رو، آگاهی افراد جامعه از گذشته مشترکشان، باعث «خودآگاهی» و «یگانگی» بیش‌تر آنان می‌شود.

۱۲. تاریخ، علمی است که به مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها در گذشته می‌پردازد و علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان را بررسی و تحلیل می‌کند.

۱۳. بیشتر مورخان دوران اسلامی به تنظیم، ثبت و نگارش وقایع می‌پرداختند و توجه چندانی به بررسی علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی نداشتند. علاوه بر آن عمده تمرکز این مورخان بر بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان بود و به مسائل و موضوع‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اهمیتی نمی‌دادند.

۱۴. الف) منظور از واژه تاریخ در این عبارت، مجموعه حوادث و رویدادهایی است که یک فرد یا یک جامعه از سر گذرانده است.
ب) منظور از واژه تاریخ در این عبارت، تعیین روز و ماه و سال است، یعنی همان تقویم سالانه.
پ) منظور از واژه تاریخ در این عبارت، علم و روش علمی است.

۱. الف) نادرست؛ اختراع خط در حدود ۵ هزار سال پیش بوده است.
ب) نادرست؛ رویدادهای تاریخی تکرارناپذیر و غیرقابل تجربه‌اند.

پ) درست
ت) درست
ث) درست

۲. الف) سنگ پالمو، تکه‌ای بزرگ از یک ستون سنگی یادبود به نام سالنامه شاهی است.

ب) علاوه بر آثار مکتوب، تمامی آثار باستانی و تاریخی به عنوان منابع دست اول به‌شمار می‌روند.

پ) قدیمی‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، تکه‌ای از سنگ نوشته‌ای به خط کهن مصری است که بیش از ۴ هزار سال قدمت دارد.

ت) برخی پژوهشگران معتقدند که رواج و رونق ادبیات و فلسفه، تأثیر مهمی بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان داشته است.

ث) اولین مرحله در پژوهش تاریخی، انتخاب موضوع است.

۳. الف) ۲

ب) ۴

ج) ۱

۴. الف) گزینه «۱»: در دوران اسلامی، کتاب‌های تاریخی ارزشمندی توسط مورخان مسلمان نوشته شد. شمار زیادی از این مورخان، مانند طبری و بیهقی، ایرانی بودند.

ب) گزینه «۱»: هدف علم تاریخ، آگاهی از زندگی اجتماعی در گذشته است که شامل تمامی جنبه‌های فکری، مذهبی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، علمی، حقوقی و هنری می‌باشد.

پ) گزینه «۳»: تحلیل و تفسیر رویدادهای تاریخی کار ساده‌ای نیست و مورخان برای انجام این کار، نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاص هستند. در واقع کار مورخان شباهت بسیاری به کار کارآگاهان پلیس دارد.

ت) گزینه «۴»: ویژگی‌های رویدادهای تاریخی: ۱- دور از دسترس‌اند و قابل مشاهده نیستند و نمی‌توان آن‌ها را به‌طور مستقیم درک کرد، بلکه آن‌ها را باید با استفاده از شواهد و مدارک شناخت. ۲- تکرارناپذیرند و قابل تجربه نیستند. ۳- مجزا و مستقل نیستند و با یکدیگر رابطه علت و معلولی دارند.

ث) گزینه «۲»: هر پژوهش علمی نیازمند یک یا چند پرسش است. پرسش‌ها علاوه بر اینکه هدف پژوهش را مشخص می‌کنند، مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شوند.

۵. به دنبال تحولات فکری و علمی دوره رنسانس، به تدریج علم تاریخ متحول شد و شیوه نوینی در تاریخ‌نگاری پدید آمد. اساس این شیوه بر سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی بود.

۱۶. رویدادها و تحولات تاریخی در نتیجه کنش (عملکرد و اقدام) متقابل انسان‌ها با یکدیگر و با طبیعت، پدید آمده‌اند.

۱۷. منابع دست اول یا اصلی به همهٔ آثاری گفته می‌شود که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن، نوشته شده‌اند. به عبارت دیگر، نویسندگان این نوع منابع، خود ناظر رویدادها بوده‌اند و یا این‌که شرح ماجرا را از شاهدان واقعه شنیده‌اند. علاوه بر منابع مکتوب، تمامی آثار باستانی و تاریخی، شامل بناها، ابزارها، اشیاء، سنگ‌نگاره‌ها و سنگ‌نوشته‌ها، سکه‌ها و هر وسیله‌ای که از گذشته بر جای مانده است، به عنوان منبع دست اول محسوب می‌شوند.

۱۸. منابع دست اول به همهٔ آثاری گفته می‌شود که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن، نوشته شده‌اند اما منابع دست دوم به همه تحقیقات و آثاری گفته می‌شود که بر پایه منابع دست اول پدید آمده‌اند.

۱۹. تمام موارد مربوط به گروه منابع دست اول یا اصلی هستند که شامل تمام آثاری است که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن نوشته شده است (منابع مکتوب) و تمامی آثار باستانی و تاریخی بازمانده از گذشته را نیز شامل می‌شود. منابع دست دوم یا فرعی شامل تحقیقات و آثاری است که بر پایهٔ منابع دست اول نوشته می‌شوند.

۲۰. (۱) دور از دسترس‌اند و قابل مشاهده نیستند و نمی‌توان آن‌ها را به‌طور مستقیم درک کرد، بلکه باید با استفاده از شواهد و مدارک آن‌ها را شناخت.
(۲) تکرارناپذیرند و قابل تجربه نیستند.

(۳) مجزا و مستقل نیستند و با یکدیگر رابطهٔ علت و معلولی دارند.

تاریخ چیست و تاریخ‌نگاری و پیشینه تاریخ‌نگاری

۲۱. گزینه ۳

تاریخ‌نگاری در مفهوم کامل آن، از قرن پنجم پیش از میلاد در یونان باستان و با ظهور هرودت که «پدر تاریخ» لقب گرفت، آغاز شد.

۲۲. گزینه ۲

تاریخ‌نگاری در مفهوم کامل آن، از قرن پنجم پیش از میلاد در یونان باستان و با ظهور هرودت آغاز شد. برخی پژوهشگران معتقدند که رواج و رونق ادبیات و فلسفه، تاثیر مهمی بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان داشته است.

۲۳. گزینه ۳

ویژگی رویدادهای تاریخی: الف) دور از دسترس‌اند و قابل مشاهده نیستند و نمی‌توان آن‌ها را به‌طور مستقیم درک کرد بلکه آن‌ها را باید با استفاده از شواهد و مدارک شناخت.
ب) تکرارناپذیرند و قابل تجربه نیستند.
پ) مجزا و مستقل نیستند و با یکدیگر رابطهٔ علت و معلولی دارند.

۲۴. گزینه ۳

تشریح عبارت‌های نادرست:

الف: در حدود ۵ هزار سال پیش، به تدریج توجه انسان به ثبت و نگارش رویدادهای عصر خویش جلب شد.
ب: تاریخ، علمی است که به مطالعهٔ جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جامعه‌ها در گذشته می‌پردازد.

۲۵. گزینه ۴

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینهٔ «۱»: علم تاریخ صرفاً به شرح زندگانی و اقدامات فرمانروایان و امور سیاسی و نظامی محدود نمی‌شود، بلکه همهٔ ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و هنری جوامع گذشته را در بر می‌گیرد.
گزینهٔ «۲»: در تاریخ‌نگاری نوین از یافته‌های علوم و فنون مختلف مانند باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، جغرافیا، اقتصاد، زبان‌شناسی و گاه‌شماری استفاده می‌شود.

گزینهٔ «۳»: امروزه پژوهشگران تاریخ، برای بررسی واقعهٔ مهمی مانند سقوط ساسانیان فقط به توصیف ماجرای جنگ‌هایی که میان سپاه ساسانی و اعراب مسلمان رخ داد، اکتفا نمی‌کنند بلکه در ابعدی وسیع‌تر، زمینه‌ها و علت‌های سیاسی، نظامی، اقتصادی و اجتماعی این واقعه را به همراه پیامدهای گوناگون آن، بررسی و تحلیل می‌کنند.

۲۶. گزینه ۲

رویدادهای تاریخی را نمی‌توان به‌طور مستقیم درک کرد و مجزا و مستقل نیستند.

۲۷. گزینه ۴

اساس شیوه تاریخ‌نگاری نوین بر سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی بود. توضیح نکات درسی:

در تاریخ‌نگاری نوین، علم تاریخ صرفاً به توصیف و شرح زندگانی و اقدامات فرمانروایان و امور سیاسی و نظامی محدود نمی‌شود، بلکه همه ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و هنری و ... جوامع گذشته را در بر می‌گیرد.

۲۸. گزینه ۲

تاریخ، علمی است که به مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و جوامع در گذشته می‌پردازد و علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان را بررسی و تحلیل می‌کند.

۲۹. گزینه ۳

سنگ پالرمو در موزه شهر پالرمو در ایتالیا نگهداری می‌شود.

۳۰. گزینه ۴

مورخان دوران اسلامی توجه چندانی به بررسی علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی نداشتند و برخی از آنها درباری بودند و به اسناد و مدارک دولتی دسترسی داشتند و از آن‌ها برای ثبت و نگارش رویدادها استفاده می‌کردند.

۳۱. گزینه ۴

واژه تاریخ دارای معانی مختلف است. یکی از این معانی، مجموعه رویدادها و حوادثی است که فرد یا جامعه از سر گذرانده است؛ مانند: تاریخ انقلاب کبیر فرانسه

۳۲. گزینه ۳

هدف علم تاریخ، شناخت و آگاهی نسبت به زندگی اجتماعی در گذشته است و هروودت، در گزارش رویدادهای مربوط به ایران، خواسته یا ناخواسته، دچار لغزش‌ها و گاه غرض‌ورزی‌هایی شده است.

۳۳. گزینه ۳

علم تاریخ صرفاً به شرح زندگانی و اقدامات فرمانروایان و امور سیاسی و نظامی محدود نمی‌شود، بلکه همه ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و هنری جوامع گذشته را در بر می‌گیرد.

۳۴. گزینه ۴

قدیمی‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، سنگ نوشته‌ای به خط کهن مصری است که بیش از ۴ هزار سال قدمت دارد. در این سنگ نوشته نام تعدادی از فراعنه و برخی حوادث آن دوران ذکر شده است.

۳۵. گزینه ۲

از ویژگی‌های رویدادهای تاریخی آن است که (۱) دور از دسترس‌اند و قابل مشاهده نیستند و نمی‌توان آن‌ها را به‌طور مستقیم درک کرد، بلکه باید با استفاده از شواهد و مدارک آن‌ها را شناخت. (۲) تکرارناپذیر هستند و قابل تجربه نیستند. (۳) هم‌چنین مجزا و مستقل نیستند و با یکدیگر رابطه علت و معلولی دارند. توضیح نکات درسی:

مطابق کتاب درسی، مجزا و مستقل نبودن رویدادهای تاریخی باعث شده بین آن‌ها رابطه علت و معلولی به وجود بیاید. در نتیجه تنها قسمت دوم گزینه «۲» صحیح می‌باشد.

۳۶. گزینه ۳

الف) رواج و رونق ادبیات و فلسفه، تأثیر مهمی بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان داشته است.

ب) اساس شیوه تاریخ‌نگاری نوین، بر سنجش دقیق منابع، استناد به اسناد و مدارک معتبر و دوری از داستان‌پردازی بود.

پ) امروزه پژوهشگران تاریخ، برای بررسی واقعه مهمی مانند سقوط ساسانیان، فقط به توصیف ماجرای جنگ‌هایی که میان سپاه ساسانی و اعراب مسلمان رخ داد، اکتفا نمی‌کنند، بلکه در ابعادی وسیع‌تر، زمینه‌ها و علت‌های سیاسی، نظامی، اقتصادی و اجتماعی این واقعه را به همراه آثار و پیامدهای گوناگون آن، بررسی و تحلیل می‌کنند.

ت) قبل از دوران رنسانس، عمده تمرکز مورخان بر بیان حوادث سیاسی و نظامی و شرح حال فرمانروایان بود و به مسائل و موضوعات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اهمیتی نمی‌دادند.

۳۷. گزینه ۲

تاریخ روابط سیاسی ایران و فرانسه در دوره قاجار ← گاهی واژه تاریخ در نوشته‌ها و زبان مردم به کار رفته و منظور از آن علم و روش‌های علمی است که به وسیله آن، رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک مطالعه و تحلیل می‌شوند.

تاریخ یونان ← گاهی واژه تاریخ به منظور مجموعه حوادث و رویدادهایی است که یک فرد یا یک جامعه از سر گذرانده است. ارائه نتایج تحقیق درباره تمدن جیرفت مربوط به گزارش یافته‌های پژوهش یعنی ششمین مرحله از مراحل پژوهش در تاریخ است.

گزینه ۳ ۳۸

منظور از واژه تاریخ در عبارت «تاریخ را باید به شیوه علمی و روشمند نوشت» این است که تاریخ، علم و روش‌های علمی است که به وسیله آن رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک مطالعه و تحلیل می‌شوند. قدیمی‌ترین متن تاریخی که تاکنون کشف شده، سنگ‌نوشته‌ای به خط کهن مصری است و برخی پژوهشگران معتقدند که رواج و رونق ادبیات و فلسفه، تأثیر مهمی بر شکوفایی و گسترش علم تاریخ در یونان باستان داشته است.

گزینه ۲ ۳۹

در تاریخ‌نگاری نوین، علم تاریخ صرفاً به ثبت و نقل رویدادهای گذشته بسنده نمی‌کند، بلکه زمینه‌ها، علت‌ها، نتایج و آثار گوناگون حوادث تاریخی را نیز بررسی و تجزیه و تحلیل می‌نماید. بعضی از مورخان درباری به اسناد و مدارک دولتی دسترسی داشتند و می‌توانستند از آن‌ها برای ثبت و نگارش رویدادها استفاده کنند.

گزینه ۳ ۴۰

در تاریخ‌نگاری نوین از یافته‌های علوم و فنون مختلف مانند باستان‌شناسی، جامعه‌شناسی، فلسفه، جغرافیا، اقتصاد، زبان‌شناسی و گاه‌شماری استفاده می‌شود.

مراحل پژوهش در تاریخ، نوایید و کارکردهای مطالعه تاریخ

گزینه ۲ ۴۱

الف) بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده
ب) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی
پ) منبع شناخت و تفکر

گزینه ۲ ۴۲

الف) دامنه شناخت و آگاهی تاریخی فقط به گذشته محدود نمی‌شود، بلکه به درک زمان حال و ترسیم مسیر آینده نیز کمک می‌کند.
ب) شناخت گذشته و بررسی زندگی مردم در زمان‌ها و مکان‌های دیگر، به ما کمک می‌کند که درک درستی از هویت و کیستی خود پیدا کنیم و بدانیم چگونه به جایگاهی که هم‌اکنون هستیم، رسیده‌ایم.
ج) مطالعه سرگذشت انسان‌ها و جوامع گذشته، منبع و گنجینه ارزشمندی برای پرورش قوه شناخت و تفکر است.

گزینه ۴ ۴۳

الف) شناسایی منابع: اگر محقق از اسناد استفاده کند، باید از اصالت سند و جعلی نبودن آن مطمئن شود.
ب) گزارش یافته‌های پژوهش: در این مرحله، پژوهشگر نتایج و یافته‌های تحقیق را استخراج و در قالب گزارش علمی ارائه می‌کند.
پ) انتخاب موضوع: محقق باید موضوعی را برگزیند که دارای منابع و اطلاعات کافی باشد.

گزینه ۳ ۴۴

تشریح عبارت‌های نادرست:
پ) بناها، ابزارها و سنگ‌نگاره‌ها جزء منابع دست اول محسوب می‌شوند.
ت) کار مورخان شباهت زیادی به کار کارآگاهان پلیس دارد نه جغرافی‌دانان.

گزینه ۲ ۴۵

بررسی عبارت‌های نادرست:
۱) منابع پژوهش تاریخی از نظر درجه اهمیت و اعتبار، به دو دسته الف- منابع دست اول یا اصلی؛ ب- دست دوم یا فرعی تقسیم می‌شوند.
۲) علاوه بر منابع مکتوب تمامی آثار باستانی و تاریخی، منبع دست اول محسوب می‌شوند.
۳) هر وسیله‌ای که از گذشته به جا مانده‌است، منبع دست اول محسوب می‌شوند.
۴) علاوه بر منابع مکتوب، تمامی آثار باستانی و تاریخی منبع دست اول محسوب می‌شوند. سکه اشکانی و طاق بستان در کرمانشاه از منابع دست اول محسوب می‌شوند.

گزینه ۳ ۴۶

تمامی آثار باستانی و تاریخی، شامل بناها، ابزارها، اشیاء، سنگ‌نگاره‌ها و سنگ‌نوشته‌ها، سکه‌ها و هر وسیله‌ای که از گذشته به جای مانده است، منبع دست اول محسوب می‌شوند.

گزینه ۴ ۴۷

در مرحله سوم، پژوهشگر پس از شناسایی منابع و اسناد تحقیق، میزان اعتبار، دقت و صحت آن‌ها را ارزیابی می‌کند. هم‌چنین اگر محقق از اسناد استفاده می‌کند، باید از اصالت سند و جعلی نبودن آن مطمئن شود.

گزینه ۴ ۴۸

مراحل پژوهش در تاریخ به ترتیب عبارت‌اند از:
الف) انتخاب موضوع
ب) تدوین پرسش‌های تحقیق
پ) شناسایی منابع
ت) گردآوری و تنظیم اطلاعات
ث) تحلیل و تفسیر اطلاعات
ج) گزارش یافته‌های پژوهش

گزینه ۴ ۴۹

هر پژوهش علمی نیازمند یک یا چند پرسش است. پرسش‌ها علاوه بر آن که هدف پژوهش را مشخص می‌کنند، مانع از به بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست می‌شوند.
کار مورخان در مرحله پنجم یعنی تحلیل و تفسیر اطلاعات، شباهت بسیاری به کار کارآگاهان پلیس دارد؛ زیرا هر دو به دنبال شواهد و مدارکی هستند که به گونه‌ای گذشته را بازسازی و تفسیر کنند.

۵۰. گزینه ۱

منابع پژوهش تاریخی از نظر درجه اهمیت و اعتبار، به دو دسته منابع دست اول یا اصلی و منابع دست دوم یا فرعی تقسیم می‌شوند.

۵۱. گزینه ۳

آگاهی تاریخی ایرانیان از گذشته خودشان (شامل زبان، فرهنگ، مذهب و دیگر جلوه‌های تمدنی ایرانی بودن)، نقش زیادی در حفظ هویت آنان در طول تاریخ داشته است. آگاهی افراد یک جامعه نسبت به گذشته مشترکشان، باعث خودآگاهی و یگانگی بیشتر آنان می‌شود.

۵۲. گزینه ۳

الف) موضوع تحقیق باید تازه باشد و تکراری نباشد. هر پژوهش باید مسئله تازه‌ای را مورد بررسی قرار دهد و حرف و نظر جدیدی را ارائه دهد. موضوع تحقیق هم‌چنین باید دارای اثر و فایده‌ای باشد. علاوه بر اینها، محقق باید موضوعی را برگزیند که منابع و اطلاعات کافی در مورد آن موجود باشد.

ب) مرحله دوم از مراحل پژوهش در تاریخ، تدوین پرسش‌های تحقیق است.

پ) در صورتی که محقق از اسناد استفاده کند، باید از اصالت سند و جعلی نبودن آن مطمئن شود.

۵۳. گزینه ۱

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: آگاهی تاریخی ایرانیان از گذشته خودشان، نقش زیادی در حفظ هویت آن‌ها در طول تاریخ داشته است. نیاکان ما به اتکای همین آگاهی و دلبستگی در مقابل حملات اقوام مهاجم خارجی پایداری کردند.

گزینه «۳»: مطالعه و بررسی گذشته، ارزش و اهمیت میراث فرهنگی را به ما نشان می‌دهد.

گزینه «۴»: گذشته افراد یک جامعه «مشترک» است.

۵۴. گزینه ۲

تصویر آمده در سؤال، نمایی از سکه دوره اشکانی به عنوان منبع دست اول می‌باشد و منشور کوروش از نظر درجه اهمیت و اعتبار جزء منابع دست اول یا اصلی می‌باشد که در حال حاضر در موزه بریتانیا در لندن نگهداری می‌شود.

۵۵. گزینه ۲

نیاکان ما به اتکای آگاهی و دلبستگی به زبان و فرهنگ خویش توانستند در برابر حوادث عظیم تاریخی مثل حمله اسکندر مقدونی و تهاجم ویرانگر مغولان و نظایر آن، دوام بیاورند و مانع فروپاشی جامعه و فرهنگ ایرانی شوند.

۵۶. گزینه ۲

به گفته شهید استاد مطهری: «از نظر قرآن، تاریخ بشر و تحولات آن، بر طبق یک سلسله سنن و نوامیس صورت می‌گیرد» و قرآن، تاریخ را به عنوان یک منبع معتبر برای کسب شناخت و تفکر معرفی می‌کند. بسیاری از آیات قرآن انسان را به مطالعه سرگذشت اقوام گذشته دعوت می‌کند و تاریخ را منبع کسب آگاهی و شناخت و تفکر معرفی می‌کنند.

۵۷. گزینه ۳

صورت سؤال به «بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده» که از فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ است اشاره دارد. بنابراین «منبع شناخت و تفکر» (رد گزینه‌های «۱» و «۲») و «تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی» (رد گزینه «۴») نمی‌توانند پاسخ صحیح سؤال باشند.

۵۸. گزینه ۲

علاوه بر منابع مکتوب، تمامی آثار باستانی و تاریخی، شامل بناها، ابزارها، اشیاء، سنگ‌نگاره‌ها و سنگ‌نوشته‌ها، سکه‌ها و هر وسیله‌ای که از گذشته به جای مانده است، به‌عنوان منبع دست اول یا اصلی محسوب می‌شوند و به گفته شهید مطهری «از نظر قرآن، تاریخ بشر و تحولات آن بر طبق یک سلسله سنن و نوامیس صورت می‌گیرد» و این مورد بیانگر منبع شناخت و تفکر، از فواید مطالعه تاریخ می‌باشد.

۵۹. گزینه ۲

بسیاری از آیات قرآن، انسان را به مطالعه سرگذشت اقوام گذشته دعوت کرده و تاریخ را منبع معتبر کسب شناخت و تفکر معرفی می‌کند.

۶۰. گزینه ۳

الف) مربوط به تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی، از فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ است.

ب) مربوط به بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده، از فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ است.

پ) مربوط به منبع شناخت و تفکر، از فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ است.

ت) مربوط به بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده، از فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ است.